

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Obdo/33/2020
Identifikačné číslo spisu:	7117215359
Dátum vydania rozhodnutia:	28.07.2022
Meno a priezvisko:	JUDr. Gabriela Mederová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2022:7117215359.3

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Gabriely Mederovej a členiek senátu JUDr. Aleny Prieцelovej a JUDr. Lenky Praženskej v spore žalobcu: BASTAV, s.r.o., so sídlom Beňadická 3008/19, 851 06 Bratislava - Petržalka, IČO: 31 696 830, zast. POLÁČEK & PARTNERS s. r. o., so sídlom Hurbanovo nám. 1, 811 06 Bratislava - mestská časť Staré Mesto, IČO: 50 568 124, proti žalovanému: Východoslovenská distribučná, a.s., so sídlom Mlynská 31, 042 91 Košice, IČO: 36 599 361, zast. Advokátska kancelária RELEVANS s. r. o., so sídlom Dvořákovo nábřeží 8A, 811 02 Bratislava, IČO: 47 232 471, o zaplatenie 50.231,76 eur s príslušenstvom, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp. zn. 26Cb/56/2017, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 31. júla 2019, č. k. 2Cob/204/2018-823, takto

rozhodol:

I. Najvyšší súd Slovenskej republiky z r u š u j e :

- rozsudok Krajského súdu v Košiciach z 31. júla 2019,

č. k. 2Cob/204/2018-823, a

- rozsudok Okresného súdu Košice I zo 17. apríla 2018,

č. k. 26Cb/56/2017-389, v častiach:

- v I. výroku, ktorým bol žalovaný zaviazaný zaplatiť žalobcovi 50.231,76 eur spolu s úrokom z omeškania vo výške 9 % ročne

zo sumy 50.231,76 eur od 30.05.2017 do zaplatenia, všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku, a

- v III. výroku, ktorým bola žalobcovi priznaná náhrada trov konania voči žalovanému v rozsahu 100 % s tým, že o ich výške bude rozhodnuté súdom prvej inštancie samostatným uznesením.

II. Vec v zrušovanom rozsahu v r a c i a Okresnému súdu Košice I na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 31. júla 2019,

č. k. 2Cob/204/2018-823, v prvom výroku potvrdil rozsudok Okresného súdu Košice I

(ďalej aj „súd prvej inštancie“) zo 17. apríla 2018, č. k. 26Cb/56/2017-389, v odvolaní napadnutých výrokoch, t. j. vo výroku, ktorým súd žalovaného zaviazal zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 50.231,76 eur od 30.05.2017 do zaplatenia, všetko

do troch dní od právoplatnosti rozsudku a vo výroku o trovách konania. Odvolací súd v druhom výroku žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

2. Z odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu vyplýva, že súd prvej inštancie rozsudkom zo 17. apríla 2018, č. k. 26Cb/56/2017-389, prvým výrokom zaviazal žalovaného zaplatiť žalobcovi sumu 50.231,76 eur s úrokom z omeškania vo výške 9% ročne zo sumy 50.231,76 eur od 30.05.2017 do zaplattenia, to všetko do troch dní od právoplatnosti rozsudku, druhým výrokom konanie v prevyšujúcej časti zastavil a tretím výrokom žalobcovi priznal nárok na náhradu trov konania voči žalovanému v rozsahu 100% s tým, že o ich výške bude rozhodnuté samostatným uznesením.

2.1. Súd prvej inštancie tak rozhodol o nároku žalobcu uplatnenom žalobou doručenou súdu dňa 01.06.2017, ktorou sa žalobca domáhal, aby súd zaviazal žalovaného

na zaplattenie istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,25% ročne

zo sumy 2.092,99 eur od 22.02.2014 do zaplattenia istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,25% ročne zo sumy 2.092,99 eur odo dňa 21.03.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur, spolu s úrokom z omeškania vo výške 9,25% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 16.04.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,25% ročne zo sumy 2.092,99 eur odo dňa 20.05.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,15% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 18.06.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,15% ročne

zo sumy 2.092,99 eur od 16.07.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,15% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 20.08.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur

od 18.09.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania

vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 18.10.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 13.11.2014

do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne

zo sumy 2.092,99 eur odo dňa 17.12.2014 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 14.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur

od 14.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% zo sumy 2.092,99 eur od 14.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 14.07.2015

do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne

zo sumy 2.092,99 eur od 14.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 14.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur

od 29.07.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 20.08.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 17.09.2015

do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne

zo sumy 2.092,99 eur od 15.10.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 13.11.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur

od 18.12.2015 do zaplattenia, istiny vo výške 2.092,99 eur s úrokom z omeškania vo výške 9,05% ročne zo sumy 2.092,99 eur od 20.01.2016 do zaplattenia, a to titulom vydania bezdôvodného obohatenia.

Žalobca je výrobcom elektriny pripojeným do distribučnej sústavy žalovaného a prevádzkovateľom zariadenia na výrobu elektriny z obnoviteľných zdrojov energie spaľovaním bioplynu vyrobeného anaeróbnou fermentačnou energiou s celkovým inštalovaným výkonom 990 kW, umiestnenom v Jelšave - stredisko VVO.

Žalovaný je prevádzkovateľom distribučnej sústavy, do ktorej je pripojený žalobca.

2.2. Žalovaný vystavil žalobcovi za roky 2014 a 2015 faktúry na mesačnej báze za platbu za prístup, ktoré boli zo strany žalobcu riadne uhradené. Žalobca podal žalobu na základe nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“)

zo dňa 22.06.2016, sp. zn. PL. ÚS 17/2014 (ďalej len „Nález“), ktorým bol vyslovený nesúlady právnej

úpravy platby za prístup s čl. 13 ods. 1 písm. a/ v spojení s čl. 1 ods. 1, čl. 2 ods. 2, čl. 20 ods. 1 a čl. 123 Ústavy Slovenskej republiky a v spojení s čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, ktorý bol zverejnený v Zbierke zákonov dňa 21.07.2016. Na základe Nálezu ústavného súdu stratilo účinnosť ust. § 26 ods. 23 vyhlášky Úradu pre reguláciu sieťových odvetví č. 221/2013 Z. z. ktorou sa ustanovuje cenová regulácia v elektroenergetike (ďalej len „Vyhláška“) v časti „a to aj v prípade, ak takýto výrobca elektriny nemá s prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny.“

2.3. Podľa žalobcu so žalovaným nebola platne uzatvorená zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, preto dochádzalo k vyúčtovaniu platieb za prístup protiprávne. Zmluva o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto č. zmluvy ZPV/2014/413 zo dňa 14.01.2014, ktorá bola medzi sporovými stranami uzatvorená, je podľa žalobcu absolútne neplatnou pre rozpor so zákonom (resp. jeho obchádzanie), nemožnosť plnenia, omyl pri uzatváraní zmluvy a rozpor s dobrými mravmi.

2.4. Súd prvej inštancie na základe vykonaného dokazovania ustálil, že Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (ďalej len „Úrad“) Cenovým rozhodnutím č. 0015/2014/E zo dňa 21.11.2013 schválil na obdobie od 01.01.2014 do 31.12.2014 pre žalovaného tarify za prístup do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny a podmienky ich uplatnenia a stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu pre celý rok 2014 vo výške 5.872,6 EUR/MW/mesiac, Cenovým rozhodnutím č. 0008/2015/E zo dňa 27.11.2014 stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu na rok 2015 vo výške 5.872,6 EUR/MW/mesiac a Cenovým rozhodnutím č. 0010/2016/E zo dňa 27.11.2015 stanovil 12 mesačnú rezervovanú kapacitu na rok 2016 vo výške 5.872,6 EUR/MW/mesiac. Úrad rozhodnutím č. 1615/2014/E-OZ zo dňa 13.01.2014 schválil na roky 2014 až 2016 pevnú cenu elektriny pre stanovenie doplatku vo výške 145,00 EUR/MWh vyrobenej technológiou výroby elektriny z obnoviteľných zdrojov energie spaľovaním bioplynu vyrobené anaeróbnou fermentačnou technológiou v zariadení žalobcu. Žalobca ako výrobca, žalovaný ako prevádzkovateľ distribučnej sústavy a spoločnosť Východoslovenská energetika a.s. ako odberateľ, uzatvorili Zmluvu o dodávke elektriny, prevzatie zodpovednosti za odchýlku a doplatku. Žalobca a žalovaný uzatvorili dňa 13.01.2012 Zmluvu o dodávke elektriny a doplatku za elektrinu vyrobenú z obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnou kombinovanou výrobou a prevzatí zodpovednosti za odchýlku

č. PDS: OZE_404_2011. Dňa 28.07.2011 uzatvorili žalobca a žalovaný Zmluvu o pripojení žiadateľa o pripojenie do distribučnej sústavy číslo zmluvy: MZ_ZoP/2011/196, ktorej predmetom bol záväzok žalovaného pripojiť zariadenie žalobcu do distribučnej sústavy a umožniť dodávku elektriny do sústavy žalovaného pre maximálnu rezervovanú kapacitu pripojenia vo výške 990 kW a záväzok žiadateľa uhradiť cenu za pripojenie.

Žalobca a žalovaný uzatvorili dňa 14.01.2014 Zmluvu o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto číslo zmluvy: ZPV/2014/4132. Žalovaný zaslal žalobcovi list zo dňa 19.12.2013, ktorým informoval žalobcu o tom, že žalobca nemá uzatvorenú zmluvu o prístupe a žalovaný poukázal na to, že táto sa uzatvára aj v prípade, ak užívateľ nedodáva elektrinu do regionálnej distribučnej sústavy a aj v prípade, ak užívateľovi nevzniká povinnosť v zmysle cenovej vyhlášky Úradu uhradiť tarifu za prístup do sústavy. Žalobca výzvou na vrátenie uhradených platieb a upustenie od protiprávneho konania zo dňa 23.05.2017 doručenou žalovanému dňa 24.05.2017 vyzval žalovaného na vrátenie všetkých platieb.

2.5. Súd prvej inštancie vec právne posúdil podľa § 451 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník“) a podľa zákona č. 251/2012 Z. z., zákona č. 656/2004 Z. z. o energetike a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 656/2004 Z. z.“) a Vyhlášky a žalobe vyhovel.

2.6. Ako predbežnú otázku súd prvej inštancie riešil platnosť Zmluvy o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto č. ZPV/2014/4132 zo dňa 14.01.2014. Na základe záverov Nálezu, zmluvou o prístupe podľa zákona o energetike je len zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, pričom zmluva uzatvorená medzi sporovými stranami takou zmluvou nie je. Zmluvné strany síce môžu uzatvoriť aj

nepomenovanú zmluvu podľa § 269 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej aj „Obchodný zákonník“),

ale v uzatvorenej zmluve chýbala jasne, zrozumiteľne a určite dohodnutá cena - „platba

za prístup do regionálnej distribučnej sústavy“. Podľa čl. II. zmluvy mal žalovaný vystaviť faktúru za prístup vo výške podľa platných a účinných rozhodnutí Úradu a všeobecne záväzných právnych predpisov. Cena za takýto prístup ale podľa súdu prvej inštancie nebola určená žiadnym platným a účinným rozhodnutím Úradu a ani žiadnym všeobecne záväzným právnym predpisom. Vyhláška podľa súdu prvej inštancie stanovuje len cenu za prístup v zmysle zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov

(v znení účinnom do 31.12.2018 ďalej ako len „zákon o energetike“), žalovaný preto nemohol v zmysle uzatvorenej zmluvy o prístupe účtovať cenu za prístup do distribučnej sústavy

na základe Vyhlášky. Z uvedených dôvodov súd prvej inštancie uzavrel, že zmluva o prístupe uzatvorená medzi stranami sporu je neplatná, pretože obchádza zákon.

2.7. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podal žalovaný odvolanie, v ktorom namietal, že z Nálezu vyplýva, že titulom výberu platby za prístup nesmie byť samotná Vyhláška ako podzákonný právny predpis, ale musí existovať relevantný právny dôvod,

za ktorý ústavný súd považuje zmluvu ako dvojstranný právny úkon. Tento právny záver musí byť podľa žalovaného aplikovateľný bez ohľadu na skutočnosť, či ide o zmluvu pomenovanú (§ 26 ods. 5 alebo § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike) alebo o zmluvu nepomenovanú. Z nálezu nevyplyva vylúčenie akýchkoľvek ďalších právnych dôvodov. Zákonodarca upravil určité zmluvné typy v zákone o energetike, avšak nemal v úmysle obmedziť zmluvnú voľnosť subjektom. Aj keď nejde o zmluvu o prístupe a distribúcii v zmysle § 26 ods. 5 zákona o energetike, ale o zmluvu o prístupe podľa § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike alebo o zmluvu nepomenovanú podľa § 269 ods. 2 Obchodného zákonníka, nie je možné prijať záver, že sa na práva a povinnosti zmluvných strán nevzťahujú platné právne predpisy na úseku regulácie sieťových odvetví a ani cenové rozhodnutia Úradu. Ďalej podľa odvolateľa

nie je správne ani posúdenie pojmu „prístup do distribučnej sústavy“, keď z ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike vyplýva, že obsah prístupu do sústavy nie je totožný s obsahom distribúcie elektriny a prístup do sústavy je podľa žalovaného pojmom obsahovo širším ako pojem distribúcia.

2.8. Žalovaný v odvolaní zároveň uviedol, že pokiaľ je uzatvorená zmluva o prístupe neplatná, žalobca potom nedisponuje právnym titulom na užívanie distribučnej sústavy a dochádza k bezdôvodnému obohateniu žalobcu na úkor žalovaného. Žalovaný má teda

na fakturované sumy nárok aj z titulu bezdôvodného obohatenia vzniknutého užívaním distribučnej sústavy žalovaného žalobcom.

2.9. Odvolací súd k odvolacím námietkam žalovaného v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že ústavný súd Nálezom ustálil, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať platbu za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle zákona o energetike výlučne

na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Je nepochybné, že žalovaný a žalobca nemali uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, ktorej podstatné náležitosti sú vymedzené v § 26 ods. 5 zákona o energetike. Žalovaný tvrdil, že aj zmluva o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto

č. ZPV/2014/4132 môže byť právnym základom pre účtovanie platieb. Predmetnou zmluvou uzatvorenou dňa 19.03.2014 (odvolací súd zrejme uviedol omylom nesprávny dátum namiesto 14.01.2014 - pozn. dovolacieho súdu) sa žalovaný zaviazal žalobcovi umožniť prístup

do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity

a za podmienok dohodnutých v zmluve a žalobca sa zaviazal zaplatiť prevádzkovateľovi platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy.

2.10. Zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny upravená

v ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike podľa odvolacieho súdu vymedzuje povinnosti prevádzkovateľa distribučnej sústavy, a to 1/ rezervovať dohodnutú distribučnú kapacitu,

2/ umožniť prístup do sústavy, 3/ prepraviť účastníkovi trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy.

Distribúciou elektriny sa podľa § 2b ods. 4 zákona o energetike rozumie preprava elektriny distribučnou

sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny. Ústavný súd vo svojom Náleze jasne uviedol, že ak žalobca nemá so žalovaným platne uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, tak nemožno od neho požadovať platbu za prístup do tejto sústavy.

2.11. Vo vzťahu k účinkom Nálezu ústavného súdu, odvolací súd poukázal na uznesenie ústavného súdu z 11. októbra 2006, sp. zn. PL. ÚS 1/06-4, ktorým boli zjednotené odchylné právne názory senátov v otázke účinkov nálezov a ktorým bol prijatý záver, že nález ústavného súdu má účinky ex tunc.

2.12. Odvolací súd netvrdil, že účastníci na trhu s elektrinou nemôžu medzi sebou uzatvoriť aj iné zmluvy ako tie, ktoré sú uvedené v § 26 zákona o energetike, avšak pokiaľ ide o platbu za prístup, tá je viazaná na uzatvorenie zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, teda zmluvy, ktorá obsahuje podstatné náležitosti tak, ako to je vymedzené v tomto ustanovení.

2.13. Vo vzťahu k námietke žalovaného o nevykonaní všetkých navrhovaných dôkazov odvolací súd uviedol, že v civilnom sporovom konaní súd nie je viazaný návrhmi strán na vykonanie dokazovania a nie je povinný vykonať všetky navrhnuté dôkazy. Preto pokiaľ súd v priebehu konania nevykoná všetky navrhované dôkazy, nemožno to považovať za odňatie možnosti konať pred súdom a za znemožnenie uplatnenia procesných práv.

2.14. K odvolacej námietke žalovaného, že na platby hradené žalobcom by mal nárok aj titulom užívania distribučnej sústavy žalobcom bez právneho dôvodu, odvolací súd uviedol, že žalovaný svoj nárok v konaní neuplatnil, a to ani ako hmotnoprávnu námietku a jeho uplatnenie v odvolaní nie je možné považovať za uplatnenie včas.

2.15. K uznaniu záväzku dobrovoľnou úhradou faktúr odvolací súd uviedol,

že žalobca uhrádzal platby preto, že mu túto povinnosť ukladalo neústavné znenie Vyhlášky.

2.16. Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutých výrokoch ako vecne správny potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dovolanie, ktorým navrhuje, aby dovolací súd zmenil odvolací rozsudok tak, že žalobu ako nedôvodnú zamietne, alebo aby zrušil rozsudok odvolacieho súdu, prípadne aj spolu s rozsudkom súdu prvej inštancie a vec vrátil na ďalšie konanie. S dovolaním podal žalovaný aj návrh na odklad vykonateľnosti rozsudku odvolacieho súdu.

3.1. Dôvodnosť dovolania vidí žalovaný v troch právnych otázkach, od ktorých vyriešenia malo závisieť rozhodnutie odvolacieho súdu a pri ktorých riešení sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. a/ zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „C. s. p.“)].

3.2. Prvú právnu otázku vymedzil dovolateľ nasledovne: „Ak bola v zmysle časti určitého právneho predpisu (ďalej len „časť právneho predpisu“) právnym dôvodom na vykonanie peňažného plnenia určitá skutočnosť (ďalej len „rozhodná skutočnosť“) a počas účinnosti časti právneho predpisu rozhodná skutočnosť nastala a subjektom A bolo následne vykonané a subjektom B prijaté peňažné plnenie, ktorého právnym dôvodom bola rozhodná skutočnosť, a neskôr ústavný súd rozhodol o nesúlade časti právneho predpisu s ústavou, v dôsledku čoho časť právneho predpisu stratila účinnosť v zmysle § 41a ods. 1 zákona

č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a o konaní pred ním a preto rozhodná skutočnosť prestala byť do budúcnosti (ex nunc) v zmysle takto spôsobenej zmeny právneho predpisu právnym dôvodom na vykonanie peňažného plnenia, platí, že plnenie prijaté subjektom B sa bude spätne (ex tunc) v súdnom konaní považovať za plnenie prijaté

bez právneho dôvodu, hoci peňažné plnenie bolo prijaté subjektom B v súlade s vtedy účinnou časťou právneho predpisu a táto uzavretá skutková situácia má byť predmetom posudzovania a rozhodovania v súdnom konaní začatom až po vyhlásení nálezov ústavného súdu v zbierke zákonov, pretože subjekt A nepodal žalobu skôr?“ (ďalej len „prvá právna otázka“).

3.3. K prvej právnej otázke dovolateľ poukázal na nasledujúce rozhodnutia ústavného súdu: uznesenie z 11. októbra 2006, č. k. PLz. ÚS 1/06-4, nález z 8. júna 2006,

č. k. I. ÚS 51/06-26, uznesenie z 11. januára 2006, č. k. III. ÚS 24/06-9 a uznesenie

zo 4. apríla 2018, sp. zn. PL. ÚS 4/2018. Uvedené rozhodnutia ústavného súdu podľa dovolateľa prijali záver, že nálezy o nesúlade majú účinky ex tunc v dvoch prípadoch:

(i) v prípade, ktorý bol do momentu uverejnenia nálezu ústavného súdu o nesúlade v zbierke zákonov už právoplatne skončený (judikovaný), ale z ktorého plynúca povinnosť nebola ešte vymožená; (ii) v prípade, ktorý v momente uverejnenia nálezu ústavného súdu o nesúlade v zbierke zákonov právoplatne skončený ešte nebol (ale už prebiehal). Inak má z predmetných rozhodnutí vyplývať, že nálezy o nesúlade majú účinky ex nunc. Podľa dovolateľa tak podstata nesprávneho právneho posúdenia veci a odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri prvej právnej otázke spočíva v tom, že odvolací súd nesprávne priznal nálezu ústavného súdu z 22. júna 2016, sp. zn. PL. ÚS 17/2014 (ďalej len „Nález“), účinky ex tunc. V čase uverejnenia Nálezu bol právny vzťah medzi sporovými stranami už skonsumovaný a neprebiehala ešte súdna konanie o vrátenie zaplatených platieb za prístup. Pokiaľ by súdy dospeli k záveru, že účinky Nálezu pôsobia iba do budúcnosti, nie je žiadny dôvod, aby žalovaný mal vrátiť zaplatené platby za prístup. Dovolateľ poukázal aj na znenie § 41a ods. 1 a § 41b zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky a konaní pred ním v znení účinnom v čase zverejnenia Nálezu.

3.4. Dovolateľ sa pri prvej právnej otázke rozsiahle venuje problematike účinkov nálezu ústavného súdu o nesúlade a poukazuje na nálezu ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 40/06, ktorý mal riešiť obdobnú situáciu, v ktorej ústavný súd vyslovil, že z textu § 41b ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že sa nevzťahuje na povinnosti, ktoré vznikli priamo zo zákona, alebo z právnych vzťahov medzi sporovými stranami (napr. zmluvy). V uvedenom prípade má ísť o rovnakú situáciu, kedy na základe protiústavného predpisu nastal určitý právny následok, ktorým bol právny vzťah skonsumovaný. Podľa názoru dovolateľa odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď Nálezu priznal v tejto veci účinky ex tunc.

3.5. Druhú právnu otázku vymedzil dovolateľ nasledovne: „Bolo v období od 01. januára 2014 do 31. decembra 2015 dostatočným právnym základom pre platbu výrobcu elektriny za prístup do distribučnej sústavy (G-komponent) dojednanie služby prístupu do distribučnej sústavy medzi výrobcom a prevádzkovateľom distribučnej sústavy?“ (ďalej len „druhá právna otázka“).

3.6. K druhej právnej otázke dovolateľ pre vysvetlenie uviedol, že ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu v tomto prípade reprezentuje publikovaný Nález, ktorý prijal záver, že dostatočným právnym základom na platenie platby za prístup v rozhodnom období bola zmluva o dojednaní služby prístupu do sústavy, a to aj bez služby distribúcie. Odklon odvolacieho súdu pri právnom posúdení veci potom spočíva podľa dovolateľa v tom, že podľa odvolacieho súdu mohla byť právnym dôvodom platenia platby za prístup v rozhodnom období jedine zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a o distribúcii elektriny, ktorej predmetom sú všetky služby menované v § 26 ods. 5 zákona o energetike, teda aj služba distribúcie. Žalobca ale nebol dodávateľom v zmysle zákona o energetike, bol len výrobcom, ktorý nemal dôvod uzatvárať zmluvu aj na službu distribúcie elektriny.

Právne posúdenie prijaté odvolacím súdom je podľa dovolateľa neprimerané a nespravodlivé a výklad zvolený odvolacím súdom vlastne znamená, že účelom Nálezu je, aby výrobca nemal nikdy povinnosť platiť platbu za prístup. Odvolací súd uskutočnil striktné formálny jazykový výklad ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike a nezohľadnil účel právnej normy.

Dovolateľ zároveň poukázal na dôvodovú správu k novele zákona o energetike účinnej od 01.01.2019, ktorá uvádza, že sa ňou spresňuje definícia zmluvy o prístupe a distribúcii elektriny tak, že zmluva o prístupe a distribúcii elektriny nemusí nutne obsahovať aj distribúciu elektriny, ak túto službu výrobca elektriny nevyužíva.

3.7. Tretiu právnu otázku vymedzil dovolateľ nasledovne: „Predstavuje prístup výrobcu elektriny do distribučnej sústavy jeho právo vpúšťať ním vyrobenú elektrinu do distribučnej sústavy?“ (ďalej len „tretia právna otázka“).

3.8. Dovolateľ pri tretej právnej otázke tvrdí, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu tým, že podľa odvolacieho súdu ide o prístup do sústavy len vtedy, keď výrobca elektriny okrem toho, že ním vyrobenú elektrinu vpúšťa do distribučnej sústavy, zabezpečuje aj jej prepravu k odberateľom (čiže zároveň využíva aj distribúciu). Zároveň odvolací súd tvrdí, že výrobca v skutočnosti prístup do sústavy nevyužíva a nepotrebuje, keďže prístup bez distribúcie nie je možný. Žalovaný poukázal

na ust. § 2 písm. b/ bod 12.2 zákona o energetike, podľa ktorého sa prístupom do distribučnej sústavy rozumie právo využívať distribučnú sústavu v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity. Aj ústavný súd mal v Náleze ozrejmiť, že pod prístupom do regionálnej distribučnej sústavy je potrebné rozumieť právo „vpúšťať“ do distribučnej sústavy vyrobenú elektrinu. Podľa dovolateľa nie je správny ani záver, že žalobca nepotreboval prístup do distribučnej sústavy, ale na vpúšťanie elektriny do distribučnej sústavy mu postačovalo pripojenie. Pripojenie podľa dovolateľa síce technicky umožňuje vyrobenú elektrinu vpustiť do sústavy, avšak z právneho hľadiska ho na to oprávňuje prístup do distribučnej sústavy.

4. Dovolateľ následne dňa 26.02.2020 doručil súdu podanie označené ako „Predloženie uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3Obdo/18/2019“, ktoré bolo Najvyšším súdom Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vydané po podaní dovolania žalovaným. Uvedeným podaním dovolateľ nezamýšľal meniť alebo dopĺňať dovolacie dôvody, tvrdil len, že prijaté závery najvyššieho súdu v predložennom uznesení je možné použiť na právne otázky ním vymedzené v dovolaní. Podľa dovolateľa najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí vôbec nespomína potrebu uzatvoriť zmluvu o prístupe a súčasne aj distribúcii elektriny. Ďalej poukázal dovolateľ na správanie žalobcu a jeho záujem pôsobiť na trhu s elektrinou, čo je podľa dovolateľa v spojení s predloženým uznesením najvyššieho súdu potrebné vykladať tak, že žalobca mal vôľu uzatvoriť so žalovaným zmluvu o prístupe. Žalobca pôsobil na trhu s elektrinou ako výrobca, mal prístup do distribučnej sústavy žalovaného (mal právo vpúšťať do nej elektrinu) a prístup do distribučnej sústavy žalovaného aj využíval (vpúšťal do nej elektrinu), preto sa nemôže brániť, že nemal vôľu zmluvu o prístupe so žalovaným uzatvoriť a že ju ani nepotreboval.

5. Žalobca sa k dovolaniu žalovaného vyjadril podaním zo dňa 05.03.2020.

Podľa žalobcu dovolateľ nemôže zakladať prípustnosť dovolania uplatneného pre odklon odvolacieho súdu od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu na rozhodnutiach ústavného súdu, poukázal pri tom na výklad ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu prijatý v rozhodnutí najvyššieho súdu publikovanom pod R 71/2018. Žalobca ďalej poukázal aj na rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/21/2017, 3Cdo/25/2018, 1Cdo/8/2019 a 4Obdo/55/2018, ktoré sa tiež zaoberali vysvetlením pojmu „dovolací súd“ pre účely

ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Žalobca citoval aj rozhodnutia najvyššieho súdu

sp. zn. 3Obdo/1/2018, 2ObdoV/19/2017, 3Cdo/50/2019 a 3Cdo/228/2018, ktoré sa výslovne zaoberali otázkou, či aj rozhodnutia ústavného súdu je možné považovať za rozhodovacia prax dovolacieho súdu a dospeli k záveru, že to možné nie je. Právny názor prezentovaný v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/159/2017, na ktoré poukazoval žalovaný, je teda prekonaný a prípustnosť dovolania žalovaného podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. nie je možné založiť na odklone od rozhodnutí ústavného súdu. Dovolanie žalovaného je z uvedeného dôvodu potrebné podľa žalobcu odmietnuť, keďže najvyšší súd nie je oprávnený nahrádzať aktivitu dovolateľa a sám identifikovať rozhodnutia, od ktorých sa mohol odvolací súd odkloniť.

5.1. Vo vzťahu k prvej právnej otázke vymedzenej dovolateľom následne žalobca uviedol, že hmotnoprávne účinky derogačného nálezu ústavného súdu už boli najvyšším súdom riešené, a to v rozhodnutiach sp. zn. 1Obdo/4/2006, 2Obdo/6/2009, 2Obdo/20/2009, 1Obdo/8/2006, 4Obdo/28/2008 a 1Obdo/12/2006, ktoré podľa žalobcu na danú právnu otázku dali odpoveď, že v prípade, ak neexistuje právoplatné rozhodnutie vo veci, všeobecný súd nemôže aplikovať neústavnú právnu úpravu. Hmotnoprávne účinky derogačného nálezu ústavného súdu v takom prípade nastávajú ex tunc. Zároveň žalobca dodáva, že derogačné nálezy ústavného súdu majú zároveň účinky ex tunc a aj ex nunc, avšak inak sa prejavujú. Tvrdenie dovolateľa, že účinky nálezu sú v tomto prípade výlučne ex nunc je nesprávne. Zjednocujúce stanovisko, na ktoré poukázal aj dovolateľ, dáva v tejto otázke jasnú odpoveď, že hmotnoprávne účinky nálezu v neskončených veciach nastávajú ex tunc.

Rešpektovaním právneho názoru dovolateľa by podľa žalobcu mohla vzniknúť situácia, kedy by ktorýkoľvek ústredný orgán štátnej správy mohol kedykoľvek vytvoriť neústavnú platbu a dotknuté subjekty by sa nikdy nemohli domôcť nápravy. Vo vzťahu k právnemu názoru dovolateľa, že ex tunc účinky derogačného nálezu sa môžu vzťahovať len na prípady už začatých a ešte neskončených konaní, žalobca uviedol, že takýto právny názor priamo odporuje

zjednocujúcemu stanovisku ústavného súdu, keďže v prípade posudzovanom ústavným súdom išlo práve o situáciu, kedy žaloba bola podaná po vydaní derogačného nálezu. Zjednocujúce stanovisko nerozlišovalo, kedy bola podaná žaloba, ale rozhodujúcim kritériom bolo, či už v danej veci bolo právoplatne rozhodnuté. Zároveň ďalšie tri rozhodnutia ústavného súdu, a to sp. zn. I. ÚS 60/06, I. ÚS 159/06 a I. ÚS 320/06, sa týkali situácie, kedy žaloba bola podaná až po vydaní derogačného nálezu. Aj najvyšší súd akceptuje ex tunc účinky derogačného nálezu, a to bez ohľadu na deň podania žaloby, konkrétne žalobca označil rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Obdo/4/2006, 2Obdo/6/2009, 2Obdo/20/2009, 1Obdo/8/2006, 4Obdo/28/2008 a 1Obdo/12/2006.

5.2. K druhej právnej otázke dovolateľa žalobca uviedol, že výklad učinенý dovolateľom nemá oporu v hmotnom práve a priamo odporuje aj právnym záverom Nálezu. Ústavný súd v Náleze zreteľne vyslovil, že právnym základom pre inkasovanie platieb

za prístup je zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny s náležitosťami podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, t. j. aj so zmluvným dojednaním distribúcie.

Podľa zákona o energetike je možné prístup do distribučnej sústavy dohodnúť výlučne v zmluve o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Ak takáto zmluva neexistuje, podľa žalobcu neexistuje ani právny základ

pre účtovanie platby za prístup. Uvedené vyplýva priamo zo zákona z definície obsiahnutej

v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike. Vzhľadom na verejnoprávny a kogentný charakter predmetných ustanovení nie je možné dohodnúť prístup do distribučnej sústavy na základe inej zmluvy, ako vymedzuje zákon o energetike.

5.3. Pokiaľ dovolateľ poukázal na úpravu „zmluvy o prístupe“ v ust. § 27

ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ide podľa žalobcu o jediné miesto, kde tento predpis používa skrátený tvar „zmluva o prístupe“ namiesto „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“ a nejde o označenie nového zmluvného typu, pričom stále platí definícia prístupu do distribučnej sústavy upravená v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike.

Žalobca poukázal aj na ustanovenie zodpovedajúce povinnosti prevádzkovateľa,

a to ust. § 31 ods. 2 písm. i/ zákona o energetike, ktoré už hovorí o povinnosti prevádzkovateľa uzatvoriť „zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“. Zároveň ust. § 27 zákona o energetike, ktoré používa pojem „zmluva o prístupe“, je systematicky zaradené v časti „Práva a povinnosti výrobcu elektriny“ a neupravuje nové zmluvné vzťahy.

Aj znenie Vyhlášky odkazuje na „zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“.

Žalobca poukázal aj na Nález ústavného súdu, ktorý v bode 21.5 odôvodnenia uviedol, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať určité platby (ceny) za prístup

do distribučnej sústavy vzniká v zmysle § 26 ods. 5 v spojení s § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Ústavný súd vyslovene spája ust. § 27 ods. 1

písm. b/ s ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, ústavný súd preto podľa žalobcu nevidí v § 27 ods. 1 žiaden odlišný zmluvný typ.

5.4. Žalobca ďalej dodal, že ústavný súd v Náleze používa namiesto označenia „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny“ len skrátený názov „zmluva o prístupe“. Ústavný súd používa celý názov len pri presnej citácii alebo parafrázovaní konkrétnych referenčných noriem. Ústavný súd preto podľa žalobcu nerozlišuje zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny a zmluvu o prístupe. Je podľa žalobcu absurdné tvrdiť, že ústavný súd v celom odôvodnení Nálezu opakovane riešil inú zmluvu,

ako tú, na ktorú odkazuje ust. § 2 písm. a/ bod 12 zákona o energetike a znenie Vyhlášky.

5.5. Vo vzťahu k argumentácii dovolateľa, že výrobca elektriny vlastne ani nemôže uzatvoriť zmluvu o distribúcii elektriny žalobca poukázal na ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, ktoré používa pojem „účastník trhu s elektrinou“, ktorým je podľa zákonnej definície obsiahnutej v § 15 ods. 2 zákona o energetike aj výrobca elektriny. Názor dovolateľa zároveň odporuje Nálezu ústavného súdu, ten sám pri výrobcovi elektriny odkazuje

na uzatváranie zmluvy podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike, teda zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny.

5.6. Odkaz dovolateľa na novelu zákona o energetike zákonom č. 309/2018 Z. z.

a jej dôvodovú správu je podľa žalobcu rovnako nesprávny, pretože novelou sa podstatne mení samotný

pojem prístupu do distribučnej sústavy a aj právna úprava zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Uvedená novela sa zároveň vzťahuje až na platby za prístup od 01.01.2019.

5.7. Dovolanie žalovaného nie je podľa žalobcu dôvodné ani v tretej právnej otázke. Prístup do distribučnej sústavy je legálne definovaný pojem a priamo právna úprava ho neoddeliteľne spája s distribúciou elektriny. Aj ústavný súd v Náleze vyslovil, že pod pojmom prístup do distribučnej sústavy sa rozumie vpúšťanie elektriny do sústavy na účely jej prenosu k odberateľom, resp. iným účastníkom trhu. Dovolateľ opomína práve časť „na účely jej prenosu k odberateľom“. Pojem „vpúšťať“ si dovolateľ vytrhol z kontextu rozhodnutia ústavného súdu a vyložil si ho po svojom.

5.8. Zákon o energetike podľa žalobcu jednoznačne definuje o aké využívanie distribučnej sústavy ide v prípade využívania prístupu, a teda ide o využívanie distribučnej kapacity, a to na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Prístup do distribučnej sústavy je podľa legálnych definícií neoddeliteľne spojený s prepravou elektriny distribučnou sústavou koncovému odberateľovi.

5.9. Žalobca zdôraznil aj pojem „distribučná kapacita“, ktorý dovolateľ opomína, a to napriek tomu, že jej využívanie je pojmovým znakom definície prístupu podľa zákona o energetike. Distribučná kapacita predstavuje údaj o množstve elektriny, ktorá má byť od výrobcu elektriny prepravená inému subjektu, a to pomocou, resp. s využitím distribučnej sústavy. Práve distribučná kapacita je jednou z podstatných náležitostí zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny. Dovolateľ sa snaží navodiť, že pre využívanie distribučnej kapacity nie je potrebné, aby dochádzalo k využitiu služby distribúcie, čo je podľa žalobcu logicky nesprávny záver.

5.10. Vo vzťahu k právnym aktom Európskej únie žalobca poukázal na Nález ústavného súdu, v ktorom sám ústavný súd uviedol, že vo vzťahu k výberu poplatkov za prístup do distribučných sústav smernica v týchto článkoch mlčí. Zároveň rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-239/07, Sabatuskas a iní, kde dovolateľ odkazuje na názor generálnej advokátky, že „prístup do sústavy sa chápe ako právo užívať elektrické sústavy a že pripojenie zodpovedá fyzickému spojeniu so sústavou“, nemá podľa žalobcu s našou právnou úpravou nič spoločné a dovolateľ opomenul riešiť to, akým spôsobom boli v danom členskom štáte preberané ustanovenia primárneho a sekundárneho práva Európskej únie v oblasti energetiky.

6. Žalobca doručil súdu aj svoje vyjadrenie k rozhodnutiu najvyššieho súdu z 20. novembra 2019, sp. zn. 3Obdo/18/2019. Podľa názoru žalobcu nie je možné predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu nasledovať z dôvodu, že právne závery v ňom vyjadrené trpia zásadnými nedostatkami. Uvedené rozhodnutie sa malo zaoberať platbami za prístup za roky 2014 a neskôr, ale vôbec nevychádza z právnej úpravy, ktorá bola v tom čase platná a účinná. Najvyšší súd zároveň podľa žalobcu predmetným rozhodnutím ignoroval Nález ústavného súdu a pripustil existenciu „zmluvy o prístupe“ bez dohodnutej distribúcie, ktorá však podľa zákona o energetike neexistuje.

7. K vyjadreniu žalobcu doručil súdu svoje vyjadrenie dovolateľ, a to zo dňa 02.06.2020. Podľa dovolateľa je potrebné pre posúdenie prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. prihliadať aj na rozhodnutia ústavného súdu v rámci ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Pokiaľ však najvyšší súd dospeje k záveru, že dovolanie žalovaného nie je podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. prípustné, nič dovolaciemu súd nebráni posúdiť prípustnosť dovolania aj podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p. Vo vzťahu k účinkom nálezů ústavného súdu dovolateľ poukázal na uznesenie ústavného súdu z 24. januára 2018, sp. zn. PL. ÚS 1/2018, v zmysle ktorého záverov je podľa dovolateľa potrebné vychádzať z toho, že účinky derogačného nálezů ústavného súdu nastávajú v zásade ex nunc, s výnimkami výslovne normovanými, ktoré nemožno analogicky rozširovať.

8. Dovolateľ doručil súdu svoje vyjadrenie aj k vyjadreniu žalobcu k rozhodnutiu najvyššieho súdu z 20. novembra 2019, sp. zn. 3Obdo/18/2019. Podľa dovolateľa je argumentácia uvádzaná žalobcom nesprávna a najvyšší súd v predmetnom rozhodnutí správne

uzavrel, že pre vznik povinnosti platiť platbu za prístup bolo podstatné to, že strany rozhodovaného sporu mali uzatvorenú zmluvu o prístupe podľa zákona č. 656/2004 Z. z. a táto zostala v platnosti, keďže nebola v rozpore s neskorším zákonom o energetike.

Podľa dovolateľa ide v prípade práva na prístup (do distribučnej sústavy) stále o to isté právo, bez ohľadu na právny predpis.

9. Najvyššiemu súdu bol následne dňa 18.08.2020 doručený návrh žalobcu na prerušenie dovolacieho konania, a to vzhľadom na konanie o ústavnej sťažnosti proti uzneseniu najvyššieho súdu zo dňa 20. novembra 2019, sp. zn. 3Obdo/18/2019, na ústavnom súde, ktorého výsledok môže byť podstatný pre rozhodnutie v tejto veci. Podľa dovolateľa nebol dôvod na prerušenie konania, keď žalobca k svojmu návrhu na prerušenie ani nepriložil ústavnú sťažnosť, nebolo teda možné posúdiť dôvody ústavnej sťažnosti a ústavný súd predmetnú ústavnú sťažnosť v čase podania návrhu neprijal na ďalšie konanie.

Prípadné rozhodnutie ústavného súdu by zároveň malo relevanciu len pre konanie vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 3Obdo/18/2019 a v tomto konaní je predmetom posúdenia odlišná skutková situácia, ktorej posúdenie podlieha novšiemu zákonu o energetike.

10. O tomto návrhu žalobcu na prerušenie dovolacieho konania rozhodol najvyšší súd uznesením z 30. septembra 2020, sp. zn. 4Obdo/33/2020, tak, že návrh na prerušenie dovolacieho konania zamietol. Dovolaciemu súdu nebolo z podaného návrhu žalobcu zrejmé, aká otázka má byť riešená ústavným súdom na základe podanej ústavnej sťažnosti a z uvedeného dôvodu sa dovolaciemu súdu prerušenie dovolacieho konania nejavilo ako vhodné a hospodárne.

11. K dovolacej replike sa následne vyjadril žalobca podaním zo dňa 19.10.2020, v ktorom žalobca tvrdí, že dovolací súd by už nemal prihliadať na vyjadrenia dovolateľa. Dovolateľ nemá podľa žalobcu v dovolacom konaní právo na dupliku. Žalobca sa opätovne vo svojom vyjadrení zaoberal účinkami derogačného nálezu ústavného súdu a uviedol, že argumentácia dovolateľa o „uzatvorenej skutkovej situácii“ nemá svoj základ v rozhodnutiach ústavného súdu a ani v rozhodnutiach najvyššieho súdu. Ak by aj žalobca platbu za prístup neuhradil, dovolateľ by si ju započítal, a aj tak by došlo k „uzatvoreniu skutkového stavu“, čiže podľa výkladu dovolateľa, by neskorší derogačný nález ústavného súdu nikdy žalobcovi nepomohol.

12. Žalobca podal opakovane návrh na prerušenie dovolacieho konania podaním zo dňa 18.02.2021, ku ktorému priložil aj ústavnú sťažnosť. Zároveň poukázal na uznesenia najvyššieho súdu vydané v konaniach sp. zn. 5Obdo/35/2020 a 5Obdo/48/2020, ktorými najvyšší súd rozhodol o prerušení dovolacieho konania. Na podklade tohto návrhu žalobcu najvyšší súd uznesením zo dňa 19. mája 2021, sp. zn. 4Obdo/33/2020, prvým výrokom rozhodol o prerušení dovolacieho konania do rozhodnutia ústavného súdu o sťažnosti vedenej pod č. k. Rvp 352/2020 a druhým výrokom odložil vykonateľnosť rozsudku súdu prvej inštancie v spojení s rozsudkom odvolacieho súdu, a to až do právoplatnosti rozhodnutia o dovolaní žalovaného.

13. Žalovaný podaním zo dňa 27. mája 2022 označeným ako Doplnenie argumentácie žalovaného o aktuálnu rozhodovaciu prax najvyšších súdnych autorít, vo vzťahu k účinkom derogačného nálezu ústavného súdu, poukázal na uznesenia pléna ústavného súdu z 21. októbra 2020, sp. zn. PL. ÚS 24/2020 a z 12. mája 2021, sp. zn. PL. ÚS 5/2021.

Vo vzťahu k platbe za prístup do distribučnej sústavy žalovaný poukázal na uznesenie ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 257/2020.

14. Ústavný súd uznesením zo dňa 24. marca 2022, č. k. III. ÚS 167/2022-250, odmietol ústavnú sťažnosť proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 20. novembra 2019, sp. zn. 3Obdo/18/2019, ako zjavne neopodstatnenú, čím odpadol dôvod, pre ktorý bolo dovolacie konanie prerušené.

15. Najvyšší súd ako súd dovolací (§ 35 C. s. p.), po zistení, že dovolanie podala včas strana sporu, v neprospech ktorej bolo napadnuté rozhodnutie vydané, zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 C. s. p.), bez nariadenia pojednávania dospel k záveru, že dovolanie žalovaného je prípustné a dôvodné.

16. Žalovaný svoje dovolanie odôvodnil nesprávnym právnym posúdením veci v troch žalovaným vymedzených otázkach, pri ktorých riešení sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

17. Najvyšší súd po oboznámení sa s dovolaním žalovaného a aj následnými vyjadreniami sporových strán dospel k záveru, že v prvom rade bude potrebné sa zaoberať druhou právnou otázkou dovolateľa. Žalovaný v konaní primárne tvrdil, že titulom na výber platby za prístup bola uzatvorená zmluva so žalobcom, ktorú odvolací súd spolu so súdom prvej inštancie vyhodnotili ako absolútne neplatný právny úkon. Pokiaľ by dovolací súd dospel k záveru, že medzi žalobcom a žalovaným bola platne uzatvorená zmluva, na podklade ktorej by bol žalovaný oprávnený žiadať od žalobcu platbu za prístup, nebolo by potrebné riešiť právnu otázku účinkov derogačného nálezu ústavného súdu. Zároveň právna úprava obsiahnutá vo Vyhláske rovnako primárne vychádzala z predpokladu uzatvorenej zmluvy a až následne upravovala povinnosť platby aj v prípade, ak zmluva uzavretá nebola. Preto je podľa najvyššieho súdu potrebné ako prvé vyriešiť otázku, či odvolací súd správne právne posúdil platnosť zmluvy uzatvorenej medzi sporovými stranami, na základe ktorej žalovaný tvrdí, že mu vzniklo právo na platbu za prístup voči žalobcovi. Vo vzťahu k tejto právnej otázke vymedzenej dovolateľom bude zároveň potrebné vyriešiť, či sú splnené predpoklady prípustnosti dovolania v zmysle § 421 ods. 1 C. s. p.

K druhej právnej otázke dovolateľa

18. Druhá právna otázka žalovaného bola vymedzená v znení „Bolo v období od 01. januára 2014 do 31. decembra 2015 dostatočným právnym základom pre platbu výrobcu elektriny za prístup do distribučnej sústavy (G-komponent) dojednanie služby prístupu do distribučnej sústavy medzi výrobcom a prevádzkovateľom distribučnej sústavy?“ Jej podstatou je tak právne posúdenie Zmluvy o prístupe užívateľa sústavy do regionálnej distribučnej sústavy pre odovzdávacie miesto číslo zmluvy: ZPV/2014/4132 zo dňa 14.01.2014 (ďalej len „Zmluva o prístupe“), v ktorej bol medzi sporovými stranami dohodnutý prístup do distribučnej sústavy, avšak nie distribúcia elektriny. Uvedenú Zmluvu o prístupe sporové strany uzatvorili za účinnosti zákona o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z.). Na základe skutkového stavu ustáleného nižšími súdmi bolo zároveň preukázané, že žalobca platil na základe vystavených faktúr žalovanému platbu za prístup do distribučnej sústavy (tzv. G-komponent).

19. Dovolateľ prípustnosť svojho dovolania v časti druhej právnej otázky odvodzuje z odklonu odvolacieho súdu pri jej vyriešení od Nálezu (nález ústavného súdu z 22. júna 2016, č. k. PL. ÚS 17/2014-132), teda prípustnosť dovolania je podľa dovolateľa založená ust. § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. Najvyšší súd sa však s uvedeným názorom dovolateľa nestotožňuje, keďže právne závery vyslovené ústavným súdom v predmetnom Náleze nie sú podľa názoru najvyššieho súdu komplexnou odpoveďou na dovolateľom vymedzenú právnu otázku reflektujúcou skutkový stav ustálený v tu posudzovanej veci a i podľa ústavného súdu dopadajú na situácie, kde zmluvný základ pre účtovanie platby za prístup do distribučnej sústavy absentuje (porovnaj nález ústavného súdu zo 14. decembra 2021, č. k. III. ÚS 257/2020-256 a nález ústavného súdu z 24. marca 2022, č. k. III. ÚS 167/2022-250), zatiaľ čo podstatou dovolateľom namietaného nesprávneho právneho posúdenia je práve posúdenie, či prišlo k platnému uzatvoreniu zmluvy o prístupe, čo je krok predchádzajúci prípadnej aplikácii záverov Nálezu, ktoré by sa aplikovali až v prípade, ak by najvyšší súd dospel k záveru, že zmluvný základ tu skutočne absentuje.

20. Podľa najvyššieho súdu je obsahom a podstatou dovolateľom naformulovanej druhej právnej otázky zodpovedanie otázky, či pokiaľ výrobca elektriny uzatvoril za účinnosti zákona o energetike (zákon č.

251/2012 Z. z.) s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zmluvu, ktorej predmetom bolo dohodnutie prístupu do distribučnej sústavy bez dohodnutia distribúcie elektriny, je možné takúto zmluvu považovať za zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v zmysle § 26 ods. 5 zákona o energetike a za zmluvu na základe ktorej bolo možné žalobcovi fakturovať platbu za prístup. S uvedeným právnym posúdením potom neoddeliteľne súvisí právny záver vyslovený odvolacím súdom, že takáto Zmluva o prístupe uzatvorená medzi sporovými stranami, je neplatná, čo je otázka nepochybne podstatná pre rozhodnutie odvolacieho súdu.

21. Uvedená právna otázka nebola doposiaľ predmetom dovolacieho prieskumu a najvyšší súd z uvedeného dôvodu v tejto časti dovolania žalovaného prípustnosť podľa § 421 ods. 1 písm. b/ C. s. p.

22. Odvolací súd zhodne so súdom prvej inštancie uzavrel, že žalobca ako výrobca elektriny nemal so žalovaným ako prevádzkovateľom distribučnej sústavy uzatvorenú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny s obsahovými náležitosťami podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike. Zmluvou o prístupe uzatvorenou medzi sporovými stranami sa žalovaný ako prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy zaviazal žalobcovi ako užívateľovi umožniť prístup do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity odovzdávacieho miesta podľa čl. 3 Zmluvy o prístupe a za dohodnutých podmienok po splnení technických a obchodných podmienok prevádzkovateľa regionálnej distribučnej sústavy. Žalobca sa v Zmluve o prístupe zaviazal zaplatiť žalovanému platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy. Predmetom Zmluvy o prístupe nebol tretí prvok, ktorým je záväzok prevádzkovateľa distribučnej sústavy prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity (distribúcia elektriny). Podľa odvolacieho súdu je Zmluva o prístupe uzatvorená medzi sporovými stranami absolútne neplatným právnym úkonom podľa § 39 Občianskeho zákonníka pre obchádzanie zákona o energetike. Cieľom Zmluvy o prístupe bolo podľa názoru odvolacieho súdu obísť zákonnú úpravu platby za prístup.

23. Podľa § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike sa na účely tohto zákona rozumie všeobecne prístupom do sústavy alebo do siete prístup na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, pričom prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo využívať sústavu v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity.

24. Podľa § 26 ods. 5 zákona o energetike zmluvou o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny sa zaväzuje prevádzkovateľ distribučnej sústavy rezervovať dohodnutú distribučnú kapacitu, umožniť prístup do sústavy a prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy, a účastník trhu s elektrinou sa zaväzuje zaplatiť cenu za poskytnutie distribučných a súvisiacich služieb.

25. Podľa § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike výrobca elektriny má právo uzatvoriť zmluvu o prístupe do sústavy, ak spĺňa technické podmienky a obchodné podmienky prístupu do sústavy.

26. Zo skutkového stavu ustáleného odvolacím súdom (§ 442 C. s. p.) vyplýva, že sporové strany uzatvorili dňa 14.01.2014 Zmluvu o prístupe, ktorej predmet bol v Čl. I vymedzený ako záväzok žalovaného umožniť užívateľovi prístup do regionálnej distribučnej sústavy v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity definovaného odovzdávacieho miesta a záväzok žalobcu zaplatiť žalovanému platbu za prístup do regionálnej distribučnej sústavy definovanú v zmluve. Podľa Čl. II ods. 1 Zmluvy o prístupe mal žalovaný vystavovať žalobcovi faktúru za prístup do sústavy vo výške podľa príslušných platných a účinných rozhodnutí Úradu a všeobecne záväzných právnych predpisov, a to mesačne.

Čl. II ods. 4 Zmluvy o prístupe doplnil, že ostatné platobné a fakturačné podmienky sú uvedené v platných a účinných Obchodných podmienkach, ktoré tvoria neoddeliteľnú súčasť zmluvy. Podľa Čl. IV ods. 2 veta druhá Zmluvy o prístupe sa na právne vzťahy, práva a povinnosti z nich vyplývajúce, ktoré vznikli pred účinnosťou tejto zmluvy, no najskôr od 01.01.2014 a týkajúce sa predmetu tejto zmluvy,

budú vzťahovať ustanovenia tejto zmluvy.

V záverečných ustanoveniach sa sporové strany dohodli (Čl. VII ods. 7.), že pokiaľ nie je v zmluve vrátane jej príloh uvedené inak, riadia sa právne vzťahy vyplývajúce z tejto zmluvy ustanoveniami zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov, zákona č. 251/2012 Z. z. o energetike a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 250/2012 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.

27. Ústavný súd Nálezom vyslovil, že povinnosť výrobcov elektriny uhrádzať určité platby (ceny) za prístup do distribučnej sústavy vzniká v zmysle § 26 ods. 5 v spojení s § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike na základe uzatvorenej zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy s prevádzkovateľom distribučnej sústavy. Uzatvorenie tejto zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy je fakultatívnou možnosťou (právom) výrobcu elektriny [na rozdiel od zmluvy o pripojení do distribučnej sústavy, uzatvorenie ktorej je povinnosťou výrobcu elektriny v zmysle § 27 ods. 2 písm. a/ zákona o energetike].

28. Z citovanej právnej úpravy ako aj z výkladu uskutočneného v Náleze ústavným súdom vyplýva, že pri platbe za prístup do distribučnej sústavy zákonodarca nestanovil túto povinnosť zákonom, ale do verejnoprávnej úpravy obsiahnutej v zákone o energetike vniesol súkromnoprávny prvok v podobe uzatvárania zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v zmysle § 26 ods. 5 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ktorá je následne právnou skutočnosťou zakladajúcou záväzkový vzťah medzi výrobcom elektriny a prevádzkovateľom distribučnej sústavy, z ktorého vzniká pre výrobcu elektriny (okrem iného) povinnosť prevádzkovateľovi distribučnej sústavy zaplatiť platbu za prístup a prevádzkovateľovi distribučnej sústavy vzniká (okrem iného) zodpovedajúce právo platbu za prístup od výrobcu elektriny požadovať.

29. Zákonodarca mal však zároveň v zákone o energetike účinnom od 01.01.2013 záujem normovať (konkrétne v § 26 ods. 5 zákona o energetike), čo má byť obsahom zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, pričom v znení účinnom do 31.12.2018, je zahrnutý aj záväzok prevádzkovateľa distribučnej sústavy „prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy“. Práve výklad ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike v znení účinnom do 31.12.2018 v nadväznosti na ust. § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, sa stal otázkou v aplikačnej praxi nejasnou a problematickou, čoho dôsledkom je aj tu posudzovaný spor.

30. Vo vzťahu k predchádzajúcej právnej úprave obsiahnutej v zákone č. 656/2004 Z. z., najvyšší súd už vo svojich predchádzajúcich rozhodnutiach (napr. uznesenia najvyššieho súdu vo veciach sp. zn. 3Obdo/18/2019, 1Obdo/18/2019, 2Obdo/15/2019 a 1Obdo/13/2019) vyslovil právny názor, ktorý je možné považovať za ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, že pri právnom vzťahu založenom za účinnosti zákona č. 656/2004 Z. z. nebolo možné, aby výrobca elektriny uzatvoril s prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy zmluvu o pripojení do distribučnej sústavy bez toho, aby súčasne neuzatvoril aj zmluvu o prístupe (resp. aby táto zmluva nebola súčasťou zmluvy o pripojení). Uvedený právny názor však vychádzal z odlišnej právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 656/2004 Z. z., a to najmä z povinnosti výrobcu elektriny uzatvoriť zmluvu o prístupe a o pripojení k sústave s prevádzkovateľom sústavy (§ 21 ods. 2 písm. a/ zákona č. 656/2004 Z. z.) a zodpovedajúcej povinnosti prevádzkovateľa sústavy uzatvoriť s výrobcom elektriny zmluvu o prístupe a zmluvu o pripojení k sústave (§ 24 ods. 2 písm. h/ zákona č. 656/2004 Z. z.). Tento právny názor vyslovený najvyšším súdom bol preskúmaný aj ústavným súdom, ktorý uznesením z 24. marca 2022, č. k. III. ÚS 167/2022-250, ústavné sťažnosti smerujúce proti viacerým rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré prijali zhodný právny záver, ako zjavne neopodstatnené odmietol. Právna úprava obsiahnutá v zákone o energetike však priniesla zmeny v tom

smere, že uzatvoriť zmluvu o prístupe do sústavy

už bolo právom a nie povinnosťou výrobcu elektriny (§ 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike) a novozavedením obsahovej definície zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny (§ 26 ods. 5 zákona o energetike).

31. Najvyšší súd vzhľadom na právnu otázku vymedzenú dovolateľom pristúpil k posúdeniu právneho záveru odvolacieho súdu o neplatnosti Zmluvy o prístupe uzatvorenej medzi žalobcom ako výrobcom elektriny a žalovaným ako prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy pre obchádzanie zákona o energetike a dospel k záveru, že rozhodnutie odvolacieho súdu je zaťažené nesprávnym právnym posúdením veci a dovolanie žalovaného je v časti druhej právnej otázky nielen prípustné, ale je aj dôvodné.

32. Jazykový (označovaný aj ako gramatický alebo doslovný) výklad právnej normy predstavuje prvotné priblíženie sa k aplikovanej právnej norme. Najvyšší súd v tejto súvislosti poukazuje na nález ústavného súdu zo 4. mája 2010, sp. zn. III. ÚS 72/2010, ktorým ústavný súd vyslovil právny názor, že v súvislosti s výkladom a aplikáciou príslušných právnych predpisov musí súd prihliadať na spravodlivú rovnováhu pri poskytovaní ochrany uplatňovaným právam a oprávneným záujmom účastníkov konania. Princíp spravodlivosti a požiadavka materiálnej ochrany práv sú totiž podstatnými a neopomenuteľnými atribútmi právnej ochrany (predovšetkým súdnej) v rámci koncepcie materiálneho právneho štátu. Nevyhnutnou súčasťou rozhodovacej činnosti súdov ktorá zahŕňa aplikáciu abstraktných právnych noriem na konkrétne okolnosti individuálnych prípadov, je zisťovanie obsahu a zmyslu právnej normy uplatňovaním jednotlivých metód právneho výkladu.

Ide vždy o metodologický postup, v rámci ktorého nemá žiadna z výkladových metód absolútnu prednosť, pričom jednotlivé uplatnené metódy by sa mali navzájom dopĺňať a viesť k zrozumiteľnému a racionálnemu zdôvodnenému vysvetleniu textu právneho predpisu. Jazykový výklad nie je jedinou metódou výkladu právnej normy dostupnou orgánu aplikujúcemu právo.

33. Najvyšší súd ďalej poukazuje na odôvodnenie nálezu ústavného súdu

z 1. júla 2008, sp. zn. III. ÚS 341/07, ktorý k výkladu právnej normy uskutočňovanému všeobecnými súdmi uviedol: Pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov

je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchýliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto musí vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad e ratione legis pred doslovným gramatickým výkladom. Viazanosť štátnych orgánov zákonom v zmysle čl. 2 ods. 2 ústavy totiž neznamena výlučnú a bezpodmienečnú nevyhnutnosť doslovného gramatického výkladu aplikovaných zákonných ustanovení. Ustanovenie čl. 2 ods. 2 ústavy nepredstavuje iba viazanosť štátnych orgánov textom, ale aj zmyslom a účelom zákona.

34. Pri výklade ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, vo vzťahu k právnemu záveru, či je možné uzavrieť platnú zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, na podklade ktorej bude prevádzkovateľ distribučnej sústavy oprávnený žiadať od výrobcu elektriny zaplatenie platby za prístup, a ktorá nebude obsahovať aj dojednanie o distribúcii elektriny, je potrebné podľa názoru najvyššieho súdu reflektovať aj na to, aké právne vzťahy sú právnou normou upravované a z toho dôvodu i na technické aspekty upravovaných právnych vzťahov, kedy nepochybne nie je žiaduce, aby súdom učinенý výklad právnej normy predpokladal právne vzťahy, ktoré reálne nevznikajú alebo vznikajú v odlišnom rozsahu.

35. Zákon o energetike osobitne definuje prístup do distribučnej sústavy

(už citované ust. § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike) a osobitne definuje distribúciu elektriny ako prepravu elektriny distribučnou sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny (§ 2 písm. b/ bod 4 zákona o energetike).

Z uvedeného dôvodu ide z pohľadu zákona o energetike o dva rozdielne pojmy, ktoré zodpovedajú v realite rôznym objektívne existujúcim javom. Prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo využívať distribučnú sústavu (t. j. právo „vpúšťať“ do distribučnej sústavy výrobcom vyrobenú elektrinu) v rozsahu zmluvne dohodnutej distribučnej kapacity a distribúciou elektriny sa rozumie preprava vpustenej elektriny distribučnou sústavou na časti vymedzeného územia na účel jej prepravy odberateľom elektriny. Aj z rozhodnutí Úradu vyplýva, že je osobitne určená tarifa za prístup do distribučnej sústavy a osobitne je určená tarifa za distribúciu elektriny, pričom platba za distribúciu elektriny nebola žalobcovi žalovaným fakturovaná. Žalobcovi bola žalovaným fakturovaná iba platba za prístup

do distribučnej sústavy. Aj platba za prístup do distribučnej sústavy a platba za distribúciu elektriny sú teda dve oddeliteľné platby.

36. Je zjavné, že odvolací súd pri právnom posúdení platnosti Zmluvy o prístupe a aplikácii ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 a § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, vychádzal výlučne z jazykového výkladu ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike, kde identifikoval spojku „a“ pred časťou „prepraviť pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonovo obmedzené výškou rezervovanej kapacity“ a následne v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike uzavrel, že prístup do distribučnej sústavy vzniká výlučne na základe zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny so všetkými obsahovými náležitosťami vymedzenými v § 26 ods. 5 zákona o energetike a inou zmluvou prístup do distribučnej sústavy a tým pádom ani povinnosť platiť platbu za prístup

do distribučnej sústavy, vzniknúť nemôže.

37. Odvolací súd ale nereflektoval na skutočnosť, že v prípade výrobcov elektriny objektívne vzniká situácia, kedy využívajú prístup do distribučnej sústavy, avšak zároveň nevyužívajú službu distribúcie elektriny. Odvolací súd uskutočnil neprípustne formalistický výklad ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike v spojení s § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike, nezohľadnil pri tom ust. § 27 ods. 1 písm. b/ zákona o energetike, ktoré predpokladá „zmluvu o prístupe do sústavy“ a neuskutočnil výklad v súlade so zmyslom a účelom zákona. Najvyššiemu súdu je zjavné, že právna úprava prijatá zákonodarcom nebola perfektná a jednoznačná (zákon o energetike raz používa označenie zmluvy „zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúciu elektriny“, ktorej obsah aj výslovne definuje a následne používa na inom mieste označenie zmluvy „zmluva o prístupe do sústavy“, ktorej obsah už ale nedefinuje), o to viac však všeobecný súd musí dbať na uskutočnený výklad.

38. Z osobitnej časti dôvodovej správy k zákonu o energetike vyplýva, že pri § 26 sa navrhuje v zákone vymedziť hlavné typy zmlúv na trhu s elektrinou.

V prípadoch niektorých zmlúv takéto základné vymedzenie absentovalo, čo v praxi viedlo k nekonzistentnému používaniu pojmov a nejednotnej praxi pri využívaní jednotlivých zmluvných typov. K ust. § 2 zákona o energetike dôvodová správa obsahovala nasledujúce vysvetlenie: V porovnaní s platným zákonom sa navrhuje úprava definície prístupu do sústavy alebo do siete v nadväznosti na nové vymedzenie jednotlivých zmlúv týkajúcich sa prístupu

do sústavy alebo siete. Zároveň sa v rámci definície vymedzuje obsah pojmu prístup do sústavy alebo siete. Zmena reaguje na skutočnosť, že a v aplikačnej praxi dochádza často k zamene pojmov pripojenie a prístup.

39. Z uvedeného znenia dôvodovej správy k zákonu o energetike,

ako aj zo samotného systematického označenia § 26 zákona o energetike ako „Základné zmluvné vzťahy na trhu s elektrinou“ vyplýva, že zákonodarcu nemal záujem v § 26 zákona o energetike taxatívne upraviť všetky zmluvné typy, ktoré sú účastníkmi trhu v energetike oprávnení uzatvárať. Rovnako z dôvodovej správy ani nevyplýva nevyhnutnosť alebo úmysel vždy spojiť v jednej zmluve prístup do

distribučnej sústavy s distribúciou elektriny.

Definícia prístupu do distribučnej sústavy obsiahnutá v § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike i prostredníctvom odkazu na zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny (ako jedného zo základných zmluvných typov definovaných zákonom o energetike), preto podľa najvyššieho súdu neznamená, že by si prístup do distribučnej sústavy nemohol výrobca s prevádzkovateľom distribučnej sústavy dohodnúť aj zmluvou, ktorá nebude obsahovať všetky obsahové náležitosti zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny vymedzené v § 26 ods. 5 zákona o energetike.

40. Ad absurdum by výklad zvolený odvolacím súdom znamenal, že výrobcom elektriny by nikdy nemohlo vzniknúť právo na prístup do distribučnej sústavy bez toho, aby si s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zároveň dohodli službu distribúcie elektriny, ktorú by ale reálne nevyužívali, pritom by za ňu mali platiť ďalšiu platbu popri platbe za prístup do distribučnej sústavy.

41. Najvyšší súd zároveň považuje za potrebné poukázať aj na uznesenie najvyššieho súdu z 20. novembra 2019, sp. zn. 3Obdo/18/2019, ktoré síce riešilo otázku právneho posúdenia viažuceho sa k aplikácii zákona č. 656/2004 Z. z., avšak vyslovilo záver, že ak bola medzi výrobcom elektriny a prevádzkovateľom regionálnej distribučnej sústavy uzatvorená zmluva o prístupe a o pripojení k sústave podľa zákona č. 656/2004 Z. z., táto zmluva neodporuje novej právnej úprave obsiahnutej v zákone o energetike

(zákon č. 251/2012 Z. z.), preto aj za účinnosti zákona o energetike zostáva v platnosti.

Už tento právny záver najvyššieho súdu dáva dovolateľovi, síce nepriamo, odpoveď na jeho druhú právnu otázku. Pokiaľ najvyšší súd uzavrel, že prístup do distribučnej sústavy dohodnutý v zmluve o prístupe a o pripojení do distribučnej sústavy, zostáva v platnosti i za účinnosti zákona o energetike, pretože nie je v rozpore s ustanoveniami zákona o energetike, teda vrátane ust. § 26 ods. 5 zákona o energetike a § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike, vyslovil tým, že i za účinnosti zákona o energetike je možné prístup do distribučnej sústavy dohodnúť aj zmluvou, ktorá nebude obsahovať všetky náležitosti zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny definované v § 26 ods. 5 zákona o energetike. S vyššie uvedeným právnym záverom najvyššieho súdu sa zároveň stotožnil i ústavný súd v uznesení

zo 14. decembra 2021, č. k. III. ÚS 257/2020-256, keď poukázal na ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu, podľa ktorej zmluva o prístupe a o pripojení k sústave uzatvorená podľa zákona č. 656/2004 Z. z. neodporuje neskoršej právnej úprave obsiahnutej v zákone

č. 251/2012 Z. z.

42. Neskoršia právna úprava zákona o energetike, zavedená zákonom

č. 309/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 309/2009 Z. z. o podpore obnoviteľných zdrojov energie a vysoko účinnej kombinovanej výroby a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony

(ďalej len „novela“) s účinnosťou od 01.01.2019, doplnila do § 2 písm. a/ bod 12.2 zákona o energetike „a ak ide o výrobcu elektriny, prístupom do distribučnej sústavy sa rozumie právo dodávať elektrinu do distribučnej sústavy“ a zmenila znenie § 26 ods. 5 zákona o energetike nasledovne: „Zmluvou o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny sa zaväzuje prevádzkovateľ distribučnej sústavy rezervovať distribučnú kapacitu, umožniť prístup

do sústavy a v prípade účastníka trhu s elektrinou iného ako výrobcu elektriny aj prepraviť

pre účastníka trhu s elektrinou množstvo elektriny výkonov obmedzené výškou rezervovanej kapacity, vrátane služieb spojených s používaním prenosovej sústavy, a účastník trhu s elektrinou sa zaväzuje zaplatiť cenu za prístup a cenu za poskytnutie distribučných služieb a súvisiacich služieb“.

43. Zároveň podľa prechodného ustanovenia § 96f ods. 1 zákona o energetike účinného od 01.01.2019 sa zmluvy uzatvorené medzi prevádzkovateľom prenosovej sústavy alebo prevádzkovateľom distribučnej sústavy a výrobcom elektriny do 31. decembra 2018, ktorých predmetom je umožnenie prístupu výrobcu elektriny do prenosovej sústavy alebo

do distribučnej sústavy, považujú za zmluvy podľa § 26 ods. 4 alebo 5, aj keď neobsahujú záväzok

prevádzkovateľa prenosovej sústavy alebo distribučnej sústavy prepraviť príslušné množstvo elektriny. Účastníci zmlúv sú povinní uviesť uzatvorené zmluvy do súladu s týmto zákonom do 31. marca 2019.

44. Uvedenou novelou tak zákonodarca s účinnosťou od 01.01.2019 normatívne vyriešil otázku uzatvárania zmlúv o prístupe do distribučnej sústavy medzi výrobcami elektriny a prevádzkovateľmi distribučných sústav. V dôvodovej správe k novele sa uvádza:

spresňuje sa definícia prístupu do sústavy z dôvodu doterajšieho rôzneho výkladu tejto definície. Spresnenie sa týka výroby elektriny vo vzťahu k jej dodávaniu do sústavy tak, že dodávanie elektriny do sústavy sa viaže na prístup do sústavy. Ďalej sa upresňuje definícia zmluvy o prístupe a distribúcii elektriny tak, aby bolo jednoznačne definované, že výrobca elektriny užíva legálne distribučnú sústavu, ak má uzatvorený zmluvný typ „zmluva o prístupe a distribúcii elektriny“, ktorá nemusí nutne obsahovať aj predmet zmluvy distribúciu elektriny, ak túto službu výrobca elektriny nevyužíva. Doterajšia definícia uvedené obsahovala

len implicitne. Novelou bola zároveň opätovne zavedená povinnosť výrobcu elektriny uzatvoriť s prevádzkovateľom distribučnej sústavy zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny, ak výrobca elektriny dodáva elektrinu do sústavy.

45. Novelou zákonodarca sledoval zjavný cieľ odstrániť do budúcnosti aplikačné problémy, ktorých dôkazom je aj tu posudzovaný spor. Skutočnosť, že v dôvodovej správe je deklarované, že doterajšia definícia obsahových náležitostí zmluvy o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny implicitne obsahovala, že zmluva o prístupe do distribučnej sústavy a distribúcii elektriny v prípade výrobcu elektriny nemusí nutne obsahovať aj prvok distribúcie elektriny, ak ju výrobca elektriny nevyužíva, nie je možné podľa najvyššieho súdu použiť ako jednoznačný alebo hlavný argument pre záver najvyššieho súdu prijatý v tejto veci. Zákonodarca nie je individuálnou osobou a dôvodovou správou k právnej úprave prijatej v roku 2018 sa nemusí podariť vyjadriť úmysel zákonodarcu pri prijímaní právnej úpravy v roku 2012. Uvedenú novelu, jej dôvodovú správu a zmeny ňou v právnej úprave spôsobené najvyšší súd preto dopĺňa len ako argument vedľajší, podporný, a zároveň poukazuje na kontinuitu posudzovania zmluvne dohodnutého prístupu do distribučnej sústavy, a to vo vzťahu k právnomu záveru prijatému v tomto rozhodnutí, právnomu záveru prijatému v rozhodnutiach najvyššieho súdu vo vzťahu k právnej úprave zákona č. 656/2004 Z. z. a právnomu záveru vyplývajúcejmu z novely zákona o energetike s účinnosťou od 01.01.2019. Uvedená kontinuita (i keď nebola sama osebe cieľom tohto rozhodnutia najvyššieho súdu) nepochybne prispeje k odstráneniu právnej neistoty výrobcov elektriny a prevádzkovateľov distribučných sústav pri posudzovaní otázky prístupu do distribučnej sústavy a jej zmluvného zakotvenia.

46. Z uvedených dôvodov najvyšší súd uzatvára, že pokiaľ výrobca elektriny a prevádzkovateľ regionálnej distribučnej sústavy za účinnosti zákona o energetike (zákon č. 251/2012 Z. z. v znení účinnom do 31.12.2018) uzatvorili zmluvu o prístupe do distribučnej sústavy, ktorej obsahom nebola zároveň aj dohoda o distribúcii elektriny, takáto zmluva nie je neplatná pre obchádzanie zákona o energetike a výrobcovi elektriny na jej základe vznikla povinnosť uhrádzať platby za prístup do distribučnej sústavy prevádzkovateľovi regionálnej distribučnej sústavy.

47. Na základe prípustnosti a dôvodnosti dovolania žalovaného v časti druhej právnej otázky je preto potrebné rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 C. s. p. zrušiť. Vzhľadom na skutočnosť, že rovnakým nesprávnym právnym posúdením veci je zaťažený i rozsudok súdu prvej inštancie, je podľa názoru najvyššieho súdu v rozsahu špecifikovanom vo výroku tohto rozhodnutia (teda okrem II. výroku rozsudku súdu prvej inštancie, ktorým bolo konanie na základe čiastočného späťvzatia žaloby čiastočne zastavené a ktorý nebol napadnutý odvolaním) podľa § 449 ods. 2 C. s. p. potrebné zrušiť aj rozsudok súdu prvej inštancie a vec vrátiť súdu prvej inštancie na ďalšie konanie. Efektívnu nápravu je podľa dovolacieho súdu možné dosiahnuť iba zrušením rozsudku súdu prvej inštancie spoločne s rozsudkom odvolacieho súdu.

48. Obiter dictum najvyšší súd dopĺňa, že pokiaľ by aj bol odvolacím súdom prijatý záver ohľadom

neplatnosti Zmluvy o prístupe správny, bolo by potrebné na vec aplikovať právny názor vyslovený v uznesení najvyššieho súdu z 20. novembra 2019,

sp. zn. 3Obdo/18/2019, a vzhľadom na medzi sporovými stranami dňa 28.07.2011

(teda za účinnosti zákona č. 656/2004 Z. z.) uzatvorenú Zmluvu o pripojení žiadateľa o pripojenie do distribučnej sústavy, posudzovať právny vzťah sporových strán podľa zákona č. 656/2004 Z. z. Sporové strany však uzatvorili dňa 14.01.2014 Zmluvu o prístupe, v ktorej vyslovene uviedli, že na práva a povinnosti z nich vyplývajúce, ktoré vznikli od 01.01.2014, a ktoré sa týkajú predmetu tejto zmluvy, sa budú vzťahovať ustanovenia tejto zmluvy, ktorú sporové strany uzatvorili s odkazom na zákon o energetike a za jeho účinnosti.

Vzhľadom na záver najvyššieho súdu o nesprávnom závere odvolacieho o neplatnosti Zmluvy o prístupe, posudzoval najvyšší súd zmluvný vzťah medzi sporovými stranami v súlade so zákonom o energetike (zákonom č. 251/2012 Z. z.).

K ostatným právnym otázkam dovolateľa

49. Prvá právna otázka dovolateľa týkajúca sa účinkov Nálezu je vzhľadom na záver najvyššieho súdu o nesprávnom závere odvolacieho súdu o neplatnosti Zmluvy o prístupe otázkou hypotetickou, keďže jej vyriešenie nie je ďalej podstatné pre rozhodnutie vo veci. V prípade existencie zmluvného základu, nie je potrebné sa už následne zaoberať účinkami derogačného Nálezu ústavného súdu a príslušným znením Vyhlášky.

V zmysle § 421 ods. 1 C. s. p. musí byť právna otázka podstatná pre rozhodnutie odvolacieho súdu. Pri prvej právnej otázke dovolateľa preto najvyšší súd prípustnosť dovolania žalovaného nevzhliadol.

50. Tretia právna otázka dovolateľa je podľa názoru najvyššieho súdu v rozsahu, v ktorom nebola zodpovedaná pri odpovedi na druhú právnu otázku dovolateľa, otázkou akademickou a bližšie vymedzovanie obsahu prístupu do distribučnej sústavy nemá

pre rozhodnutie v tejto veci opodstatnenie. Pri tretej právnej otázke dovolateľa preto najvyšší súd, rovnako ako pri prvej právnej otázke dovolateľa, prípustnosť dovolania žalovaného nevzhliadol.

51. O trovách dovolacieho konania a trovách pôvodného konania rozhodne súd prvej inštancie v novom rozhodnutí (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

52. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.